

Постижения, предизвикателства и основни резултати за 2019 г.

Основни моменти в годишния доклад на директора

В сборника се предлага подбор на основните дейности през 2019 г., но в никакъв случай не е представен целият обхват от постиженията на ECDC през тази година. Подробно изложение на всички дейности на ECDC, организационните и административните структури на Центъра и неговия работен план може да се намери в пълната версия на годишния доклад.

<https://ecdc.europa.eu/en/publications-data/annual-report-director-2019>

Предложено позоваване:

Европейски център за профилактика и контрол върху заболяванията. Постижения, предизвикателства и основни резултати за 2019 г.: Основни моменти в годишния доклад на директора. Стокхолм: ECDC; 2020 г.

ISBN 978-92-9498-493-7 (PDF)

ISSN 2529-6094 (PDF)

doi 10.2900/802743 (PDF)

Каталожен номер TQ-AX-20-001-BG-N (PDF)

© Европейски център за профилактика и контрол върху заболяванията, 2020 г.

Всички снимки са на © ECDC, с изключение на лиценза (cc) Creative Commons Attribution Non Commercial (CC BY-NC 4.0) чрез следните потребители на Flickr.com: NIAID (стр. 6); Pandiyan V (стр. 8, горе); Luke Dennison (стр. 8, долу); Oregon Department of Agriculture (стр. 10, горе); Alexandra E. Rust (стр. 10, долу); Anders Pearson (стр. 16, горе); Nicolas Nova (стр. 24/25).

Възпроизвеждането е разрешено при посочване на източника.

Снимките, използвани в настоящата публикация, които са обект на авторско право, не могат да бъдат използвани за цели, различни от настоящата публикация, без изричното съгласие на притежателя на авторското право.

Постижения, предизвикателства и основни резултати за 2019 г.

Основни моменти в годишния доклад на директора

Съдържание

Предговор	3
Въведение	3
ECDC — Европейската агенция за обществено здраве	5
Европейски подход към наблюдението на болести	5
Програми за болести на ECDC: данни за готовност, превенция и реакция	5
Заплахата от антимикробна резистентност	7
На челно място в дневния ред през 2019 г.: ебола, зика и лаймска болест ..	9
Епидемиите, причинени от храна, изискват европейски отговор	11
Трайно нарастване от 2010 г. насам: сифилис	13
Ваксинирайте се!	15
Разпространение и профилактика на туберкулозата	17
Ваксините действат	19
Повече данни, по-бързо и за повече заболявания	21
Наблюдение на болести	21
Събиране на епидемиологични сведения	21
Готовност	23
Способност за реагиране	23
Научни консултации	23
Микробиология	25
ECDC и европейската общност за обществено здраве	27
Обучения в областта на общественото здраве	27
Комуникация в областта на общественото здраве	28
ECDC в числа	29

Предговор от председателя на управителния съвет

Едно от основните постижения на Управителния съвет през 2019 г. беше финализирането на третата независима външна оценка на Центъра. Оценката показва напредък през последните пет години: Според заключителния доклад „ECDC успешно подкрепя приоритетните области на ЕС и националната политика и демонстрира способността си успешно да се адаптира към развитието на политиката, потвърждавайки значимостта на своите дейности“.

Управителният съвет обсъди и дългосрочната стратегия на ECDC 2021—2023 г., която ще бъде одобрена по-късно тази година.

През 2019 г. ECDC продължи да предоставя научна и оперативна подкрепа на държавите членки и Европейската комисия чрез:

- изготвяне на 24 бързи оценки на риска и надграждане на процесите и системите за наблюдение на центъра,
- предоставяне на техническа подкрепа на Европейската комисия при изпълнението на Решение № 1082/2013/ЕС за сериозните трансгранични заплахи за здравето; в този контекст ECDC актуализира и „Системата за ранно предупреждение и реагиране“,
- изпращане на екип за реагиране в Мозамбик в подкрепа на контрола върху епидемията от холера; друг екип отиде в Демократична република Конго в отговор на епидемията от ебола.

Във време, когато светът се сблъсква с несравнима пандемия, Европейската комисия и ECDC играят решаваща роля за предоставяне на лицата, отговорни за вземането на решения, на надеждни данни и практически възможни варианти за смекчаване за европейски отговор на COVID-19.

Последните 15 години показаха нарастващата способност на ECDC да установи хармонизирани и основани на доказателства стандарти и методи, които да се използват в цяла Европа. Непрекъснатите усилия на Центъра в областта на епидемиологията, наблюдението на болестите, превенцията на заразни болести и насърчаването на ваксинацията допринесоха значително за европейското обществено здраве. Във време, когато светът се сблъсква с несравнима пандемия, ECDC играе още по-важна роля при предоставянето на лицата, отговорни за вземането на решения, на надеждни данни, изчерпателни оценки на риска, възможности за смекчаване и практически насоки за оптималния европейски отговор на COVID-19.

Д-р Anni-Riitta Virolainen-Julkunen
Председател на управителния съвет на ECDC
26 февруари 2020 г.

Горе: Сградата на ECDC в Solna, Швеция

Долу: Vytenis Andriukaitis, комисар по въпросите на здравеопазването и безопасността на храните, и Andrea Ammon, директор на ECDC, в обръщение към служителите на ECDC на 15 март 2019 г.

Въведение от изпълнителния директор

2019 г. беше година на редица промени, много от които ще оформят нашата работа през следващите години:

- Нова дългосрочна стратегия (2021—2027 г.) беше обсъдена от управителния съвет.
- Третата външна оценка на Центъра за периода 2013 до 2017 г. като цяло беше много положителна за работата на ECDC и неговата добавена стойност за държавите членки.
- Като част от инициативата *Next Generation* („Следващо поколение“) на ECDC новата организационна структура на Центъра беше въведена през януари 2020 г.; тя ще осигури ефективно вътрешно сътрудничество.
- Започна работата по две нови програми: „Електронно здравеопазване и цифрови технологии“ и „Прогнози“. Вече са събрани първите набори от данни за електронното здравеопазване.

ECDC продължи да подкрепя държавите членки и европейските институции в областта на заразните болести: отговорихме на 34 искания от Комисията и Европейския парламент и публикувахме над 200 научни документа на уебсайта на ECDC.

Основните проекти през 2019 г. включват реинженеринг на системите за наблюдение на ECDC, възлагане на външни изпълнители на информационните технологии на Центъра, редизайн на системата за ранно предупреждение и реагиране и подобряване на достъпа до пълно геномно секвениране за всички държави членки.

От септември 2018 г. до февруари 2020 г. ECDC председателства Мрежата на агенциите на ЕС, с което предостави отлична възможност за постигане на по-голяма видимост, участие в стратегически обмен с други агенции и подпомагане на привиждането в съответствие на нашите процеси с осезаеми ползи за ежедневната ни работа.

Бих искала да благодаря на целия персонал на ECDC за отличната работа. Благодарна съм и на многобройните ни партньори в държавите членки и на Европейската комисия, които неуморно подкрепят нашата работа.

Д-р Andrea Ammon
Директор на ECDC
26 февруари 2020 г.

ECDC — Европейската агенция за общественото здраве

Създаден през 2005 г. със седалище в Стокхолм, Швеция, Европейският център за профилактика и контрол върху заболяванията (ECDC) е част от мрежата на агенции на ЕС, изпълняващи технически и научни задачи, които помагат на институциите на ЕС да вземат решения и да въвеждат политики. Агенциите на ЕС са децентрализирани органи и съществуват в почти всички държави членки на ЕС.

Правомощията на ECDC обхващат наблюдение на болести, които включват почти 60 инфекциозни болести — от СПИН/ХИВ до редки зоонозни болести. Освен това ние насърчаваме ваксинирането, идентифицираме поведението, които са свързани със здравето, гарантираме лабораторно качество в Европа, обучаваме епидемиолози от сектора на общественото здравеопазване от цяла Европа и информираме нашата аудитория за всички аспекти, свързани с инфекциозните болести.

Към края на 2019 г. ECDC има 268 щатни служители, работещи в областите: наблюдение на болести, откриване на огнища, научни консултации, информационни технологии, комуникация и администрация.

Европейски подход към наблюдението на болести

ECDC организира и поддържа три основни системи за наблюдение на инфекциозните болести в Европа. Всяка система е насочена към една от областите за

контрол на болестите: СРПР (откриване на заплахи, предупреждения за заплахи), EPIS (събиране на епидемиологични сведения) и TESSy (наблюдение на болести и статистически данни).

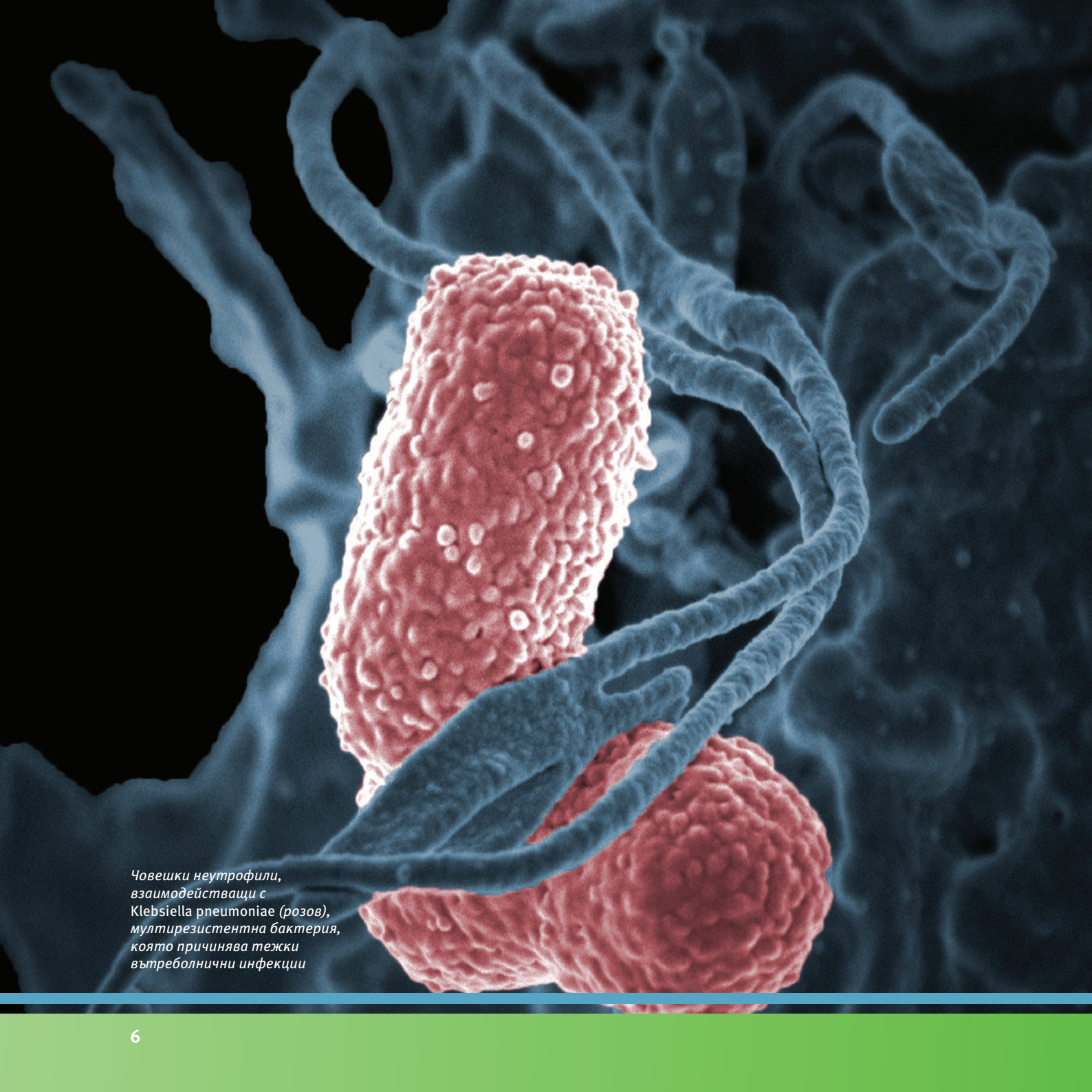
- Системата за ранно предупреждение и реагиране (СРПР), която беше изцяло реструктурирана в периода 2018—2019 г., е конфиденциална система, даваща възможност на държавите членки и Европейската комисия да обменят информация за застрашаващи здравето събития с потенциално въздействие на равнище ЕС и да координират ответните мерки за защита на общественото здраве.
- Системата за събиране на епидемиологични сведения (EPIS) е защитена, базирана в интернет комуникационна платформа, която позволява на учени и експерти в областта на общественото здраве да осъществяват обмен на епидемиологична информация.
- Европейската система за наблюдение (TESSy) е широкомащабна система от бази данни за данни за заболявания. Държавите от ЕС/ЕИП редовно въвеждат своите национални данни за инфекциозни болести в TESSy. Въз основа на тези данни, посетителите на интерактивния онлайн Атлас за наблюдение на инфекциозните болести на ECDC могат да генерират актуални доклади за наблюдения и интерактивни карти.

Освен това ECDC подкрепя работата на Европейската комисия и държавите членки в Комитета за здравна сигурност на ЕС, който функционира като група за консултации в областта на здравната сигурност на европейско равнище.

Горе ляво: Агенциите на ЕС играят жизненоважна роля за осигуряване на безопасността и благосъстоянието на гражданите. ECDC председателстваше мрежата от агенции на ЕС през 2019 г.

Горе дясно: Работна група на ECDC се среща в една от новите конферентни зали

Долу: Екипът за епидемиологични сведения е домакин на ежедневната среща на кръгла маса

A scanning electron micrograph (SEM) showing human neutrophils (neutrophils) interacting with Klebsiella pneumoniae bacteria. The neutrophils are depicted as large, blue, multi-lobed structures with long, thin filopodia extending from their surface. The Klebsiella pneumoniae bacteria are shown as smaller, red, rod-shaped structures with a highly textured, pebbled surface. The bacteria are clustered together, and the neutrophils' filopodia are reaching towards them, indicating an interaction. The background is dark, highlighting the structures.

*Човешки неутрофили,
взаимодействащи с
Klebsiella pneumoniae (розов),
мултирезистентна бактерия,
която причинява тежки
вътреболнични инфекции*

Програми за болести на ECDC: данни за готовност, превенция и реагиране

С данни относно близо 60 заболявания и здравни теми от всички държави — членки на ЕС, учените на ECDC могат да обрисуват подробна картина на настоящата (и историческата) епидемиологична ситуация в Европа. Центърът наблюдава

тенденциите при заболяванията и предлага мерки за превенция на заболяванията и епидемиите. Работата на ECDC по заболяванията е групирана в „Програми за болести“.

Заплахата от антимикробна резистентност

Антимикробна резистентност и вътреболнични инфекции (Програма АРВБИ). През 2019 г. ECDC изготви няколко бързи оценки на риска, които се занимават с епидемии от ентеробактерии, резистентни на карбапенеми – група антимикробни средства от последна линия, които представляват документирана (или поне потенциална) трансгранична заплаха за здравето. За няколко от тези епидемии анализът на пълното геномно секвениране (WGS) на изолатите е от решаващо значение за установяване на геномна връзка между случаите.

През 2019 г. ECDC стартира Европейската мрежа за надзор на гените за антимикробна резистентност или накратко EURGen-Net, мрежа за WGS-базирано наблюдение на мултирезистентни бактерии от значение за общественото здраве. Мрежата се състои от националните референтни лаборатории (или техните еквиваленти) от 37 европейски държави (всички държави членки на ЕС, Исландия, Норвегия, както и Босна и Херцеговина, Косово*, Черна гора, Северна Македония, Сърбия, Турция и Обединеното кралство). Целите са да се определят географското разпределение и динамиката на популацията от мултирезистентни бактериални

клонинги и предаваеми елементи на резистентност, за да се допълнят политиките за оценка на риска, превенция и контрол и да се подпомогнат страните при укрепване на техническите им възможности за извършване на WGS-базиран надзор на мултирезистентни бактерии с епидемичен потенциал.

ECDC предостави подкрепа на AMR конференция в Букурещ на 1 март 2019 г. по време на румънското председателство на ЕС. ECDC проведе симулационно упражнение, за да проучи координираната реакция на държавите членки и ЕС при появата на нов щам на трудно лечима, широко резистентна на лекарства бактерия в здравни заведения. ECDC публикува заедно с Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) инструктивен материал на тема „Антимикробна резистентност: справяне с бремето в Европейския съюз“. На 18 ноември, съвместно със Световната седмица за информираност за антибиотиците на СЗО (18–24 ноември 2019 г.), ECDC организира 12-ия Европейски ден за информираност за антибиотиците, подчертавайки отново значението на разумната употреба на антибиотици.

Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

На челно място в дневния ред през 2019 г. : ебола, зика и лаймска болест

Нови и векторно преносими заболявания (EVD).

ECDC наблюдава отблизо десетата епидемия от вируса на ебола в Демократична република Конго (ДРК). Епидемията през 2018 г. беше най-голямата епидемия от ебола в историята на страната и втората по големина, регистрирана някога в световен мащаб. Когато епидемията значително ескалира, ECDC публикува пет актуализации на своята бърза оценка на риска в продължение на няколко седмици. От октомври ECDC разположи няколко експерти в ДРК в подкрепа на Генерална дирекция „Европейска гражданска защита и операции за хуманитарна помощ“.

ECDC проследи първото автохтонно предаване на вируса Зика, открито в Европа, което се случи във Франция през август 2019 г., и проведе бърза оценка на риска. За щастие разследванията на френските власти показаха, че вирусът не се е разпространил по-нататък. ECDC също така направи бързи оценки на риска за огнище на треска от долината Рифт в Майот (френска отвъдморска територия) и за автохтонни случаи на денга в Испания и във Франция.

Центърът анализира данните от наблюдението за лаймска невроборелиоза за 2018 г. Външна експертна група направи оценка на изискванията за прилагане на Резолюцията на Европейския парламент от 2018 г. относно лаймската болест и предостави информация за това как да се подпомогне наблюдението и докладването за лаймската

болест в държавите членки. В свързан проект на ECDC за наблюдение и докладване на лаймска болест в държавите членки, Центърът използва проучвания и индивидуални консултации в държавите членки, които се провеждат от външни консултанти. Консултантите ще определят какви мерки трябва да бъдат предприети за прилагане на резолюцията на Европейския парламент и ще предоставят актуални научни данни на Европейската комисия, Европейския парламент и държавите членки. Отчетите за изпълнението на този проект се очакват до края на 2020 г.

ECDC редовно публикува европейски карти за разпространение на векторите за комари, кърлежи и пясъчни мухи на своя уебсайт. Центърът също така продължи да наблюдава разпространението на вируса на Западнонилска треска и прецизира инструмента за моделиране, за да помогне на страните да предскажат активността на вируса на Западнонилска треска и да сравнят различните стратегии за контрол на векторите.

ECDC проведе външни оценки на качеството на ортопоксвирусите чрез EVD-LabNet, лабораторна мрежа, за да оцени способността на лабораториите да откриват и идентифицират правилно тези вируси.

През октомври Центърът проведе годишната си среща на мрежата с националните координационни центрове за нови и векторно преносими болести.

Горе ляво: ECDC наблюдава европейските популации комари

Долу: Самолет, спонсориран от ГД ЕЧО, Генерална дирекция „Европейска гражданска защита и европейски операции за хуманитарна помощ“

Горе: Съоръжение за преработка на храни
Долу: Разгадаване на бактериологичните загадки на продуктите от птиче месо. Малките черни петънца са от колонии на Салмонела

Епидемиите, предавани чрез храна, изискват европейски отговор

Болести и зоонози, предавани чрез храната и водата (Програма FWD). През 2019 г. ECDC и ЕОБХ публикуваха съвместно два основни доклада: *Доклад за зоонозите за 2018 г. в рамките на Единния план за действие на ЕС срещу антимикробната резистентност* и *Годишен доклад за антимикробната резистентност при зоонози и индикаторни бактерии от хора, животни и храни*. Анализът на събраните данни показва стабилен брой потвърдени случаи на кампилобактериоза и салмонелоза при хора в ЕС между 2014 и 2018 г.

Инфекциите от *Escherichia Coli*, продуциращи Shiga токсини (STEC) при хората, са третата най-често съобщавана зооноза в ЕС; случаите на STEC също са се увеличили от 2014 до 2018 г. Според доклада за антимикробната резистентност (данни за 2017 г.), бактериите *Campylobacter* показват толкова високо ниво на резистентност към флуорохинолони (като ципрофлоксацин) в някои страни, че тези антимикробни средства вече не са ефективни при лечението на тежка кампилобактериоза.

Неотложните запитвания (UI) са искания, подадени от участващите държави или ECDC, за да се направи оценка на многостранното измерение на събитията, случващи се на национално ниво. Те се стартират и координират чрез платформата EPIS-FWD. През 2019 г. бяха инициирани 88 спешни запитвания от 23 участващи държави, като един потребителски интерфейс беше стартиран от

ECDC. Потребителските интерфейси са свързани със салмонелоза (39 запитвания), листериоза (20), инфекция от *Escherichia Coli*, произвеждаща вероцитотоксин (VTEC) (11), и хепатит А (8). Средно един потребителски интерфейс получава отговори от единадесет държави; 31 държави отговориха на поне един потребителски интерфейс.

Сътрудничеството с ЕОБХ беше засилено чрез въвеждане на седмични телеконференции за проследяване на развитието в множество страни на събития, причинени от храна, и планиране на изготвянето на оценки на риска за общественото здраве. Оценките за бързи епидемии се публикуват съвместно от ECDC и ЕОБХ. През 2019 г. ECDC публикува три бързи съвместни оценки на епидемии с ЕОБХ: две за епидемии от листериоза в много държави и една за *Salmonella Agona*, свързана с адаптирано мляко. Епидемиите от листериоза са свързани със студено пушени рибни продукти и готови за консумация месни продукти. Осигурява се по-навременна комуникация с лицата, отговорни за управлението на риска чрез съвместни обобщения на уведомленията на ECDC-ЕОБХ, които се предоставят на всички съответни звена за контакт.

Juckt's im Schritt?

Lass dich auf sexuell
übertragbare
Infektionen testen.

 [liebesleben.de](https://www.facebook.com/liebesleben.de)

Eine Aktion der Bundeszentrale für
gesundheitliche Aufklärung (BZgA) mit
Unterstützung des Fachverbandes
Aussenwerbung e. V., gefördert durch
die Bundesrepublik Deutschland.

 Bundeszentrale
für
gesundheitliche
Aufklärung

FACHVERBAND
AUSSENWERBUNG E.V.

Билборд в Лер, Германия: „Сърбеж в слабините? Изследвайте се за инфекции, предавани по полов път“. Това е твоят любовен живот. Пази го.

LIEBES
LEBEN

Es ist deins.
Schütze es.

Трайно нарастване от 2010 г. насам: сифилис

ХИВ, предавани по полов път инфекции и вирусен хепатит (Програма HASH). ECDC бе помолен, от своя комитет за координация на мрежата на предаваните по полов път инфекции (ППИ), да направи оценка на епидемиологичните тенденции за сифилис и да предложи варианти за това как да се отговори на европейската ситуация, свързана със сифилис. Доклад, основан на обзор на литературата и систематичен обзор, публикуван през 2019 г., може да покаже, че процентите на уведомяване в Европа се увеличават от 2010 г., като набират скорост през последните няколко години, предимно сред мъжете, които правят секс с мъже. Докладът предлага редица основани на доказателства действия за облекчаване на епидемията от сифилис.

Центърът публикува стандартизиран протокол от проучване за национални оценки на разпространението на хепатит С. Четиригодишен проект, който ще помогне на държавите членки да провеждат национални проучвания за разпространението, сега е в първа фаза. Когато бъде завършен, той ще помогне на страните да оценят истинската тежест на болестта в своите популации.

ECDC работи в тясно сътрудничество с ЮНЕЙДС, за да изготви набор от европейски принципи за предекспозиционна профилактика на ХИВ (PrEP), които се фокусират върху предоставянето на PrEP услуги и мониторинга на националните програми. Целта е да се подпомогнат държавите членки при прилагането и мониторинга на предекспозиционната профилактика на ХИВ и да се осигури стандартизиран инструмент за мониторинг на PrEP в ЕС/ЕИП.

Заедно с Европейския център за мониторинг на наркотиците и наркоманиите ECDC стартира фаза за събиране на доказателства относно насоки за превенция на инфекциозни заболявания при хора, които си инжектират наркотици. Събирането на данни ще приключи през 2020 г. Актуализиран документ с насоки е насрочен за 2021 г.

Ваксинирайте се!

Инфлуенца и други респираторни вируси (Програма IRV). Сезонният грип създава значителна тежест върху здравните услуги в Европа всяка зима, което води до десетки хиляди смъртни случаи сред възрастните хора. Зоонозият грип и други възникващи респираторни вируси също застрашават общественото здраве по нови и неочаквани начини. Необходимо е интензивно вирусологично и епидемиологично наблюдение за насочване на програмите за ваксинация срещу сезонния грип.

Примери за зоонозни грипни вируси включват птичи грип А (H₅N₁) (от 90-те години на 20-ти век), птичи грип H₅N₈, H₇N₉, H₇N₇ и H₁₀N₈, и свински грип А (H₁N₁). Пример за възникващ грипен респираторен вирус, предизвикващ загриженост, е блискоизточния респираторен синдром причиняван от нов коронавирус (MERS-CoV).

През март ECDC организира три семинара за готовност за пандемия по отношение на грипа с всички страни от ЕС/ЕИП, за да преразгледа техните насоки за готовност и да обмени опит за планиране на готовността.

ECDC и Регионалната служба на СЗО за Европа продължиха съвместното си наблюдение на грипа: по време на грипния сезон ежеседмичен грипен бюлетин за Европа се публикува на www.flunewseurope.org. Други области на съвместна работа включват оценка на тежестта на заболяването от грип за общественото здравеопазване, оценка на тежестта на пандемичния грип и принос към глобалния процес на подбор на щам за грипни ваксини. През декември ECDC и Регионалното бюро на СЗО за Европа проведоха първата съвместна оценка на ситуацията със сезонния грип за всички 53 държави в европейския регион. Целта беше да се осигури ранна оценка, която да помогне на

Служителите на ECDC „изграят“ безопасно по време на грипния сезон. Те получават #FluShot, защото #VaccinesWork. Излишно е да казвам: всички са много #proudtobeavaxher.

държавите членки да подготвят своите здравни системи за предстоящия грипен сезон. ECDC също продължи да финансира външната мрежа I-MOVE, която предоставя оценки на ефективността на сезонната грипна ваксина и предоставя ценни данни за състава на следващата сезонна грипна ваксина.

ECDC следи вирусите на зоонозна инфлуенца и други нови респираторни вируси в реално време чрез функцията на ECDC за събиране на епидемиологични сведения. Като и в предходните години, ECDC и Европейският орган за безопасност на храните публикуваха тримесечни съвместни доклади относно оценката на ситуацията във връзка с инфлуенцата по птиците.

ECDC продължи координирането на Европейската мрежа за наблюдение на инфлуенца (EISN) и Европейската мрежа от референтни лаборатории за инфлуенца при човека (ERLI-Net). ECDC изготви двугодишната външна оценка на качеството на лабораторното тестване на грипните вируси; тя ще бъде завършена през 2020 г.

През 2019 г. Центърът започна курсове за електронно обучение за грипна биоаналитика. Курсовете демонстрират как да се използват и анализират данни за последователността.

По-рано през юни ECDC организира среща на националните координационни центрове за комуникация в Люксембург, с участието на Генерална дирекция „Здравеопазване и безопасност на храните“ и Регионалната служба на СЗО за Европа. По време на срещата държавите членки предоставиха обратна връзка относно портала за ваксинация.

Разпространение и профилактика на туберкулозата

Туберкулоза (Програма ТБ). Държавите—членки на ЕС/ЕИП, предприєдинителните държави и държавите, обхванати от европейската политика за съседство, имат различни епидемиологични профили по отношение на туберкулозата (ТБ): пет страни от Източна и Югоизточна Европа се характеризират със средна тежест на (резистентна към антибиотици) туберкулоза, докато страните от Западна Европа са предимно страни с ниска тежест, с възможност за напредък към елиминиране на туберкулозата. В условия с ниска тежест хората, изложени на риск от туберкулоза, често са в уязвимо, труднодостъпно население. Туберкулозата при мигрантите също допринася за епидемиологията. В страните със средна тежест туберкулозата по-често присъства в общото население.

Финализиран бе тригодишен проект на проучванията на инвентара за туберкулоза. Целта на проекта беше да се оцени пълнотата на нотификациите за туберкулоза в шест държави членки (Хърватия, Дания, Финландия, Нидерландия, Португалия и Словения). Проектът показа, че пълнотата в тези страни варира между 74 % и 100 %, което прави комбинирането на данни от различни източници (например системи за наблюдение, болници, лаборатории и застрахователни бази данни) жизнеспособен подход за получаване на по-точна представа за реалната тежест на туберкулозата в тези страни.

На Световния ден на туберкулозата (24 март) ECDC и регионалното бюро на СЗО за Европа представиха съвместния *Годишен доклад за наблюдение и надзор по отношение на туберкулозата в Европа* (данни за 2017 г.). Докладът показва, че намаляването на нотификациите за туберкулоза продължава, но остава на ниво, което не е достатъчно за постигане на целите, заложиени в Целите на ООН за устойчиво развитие.

Ляво: Ефективно срещу много заразни болести: отворете прозореца и проветрете!

След успешен тригодишен проект, фокусиран върху петте високоприоритетни държави за туберкулоза в Европа, бяха положени усилия за предоставяне на подобна подкрепа на всички държави членки. Проектът ще се състои от съвместни семинари, обучителни дейности, посещения за обмен и консултантска подкрепа за отделни страни. Първата дейност вече е насрочена: семинар за скрининг на мигранти за туберкулоза ще се проведе в Атина, Гърция, през февруари 2020 г. с участието на 11 държави (Австрия, Белгия, Хърватия, Кипър, Германия, Гърция, Италия, Малта, Португалия, Словения и Испания).

През май в Хага се проведе съвместна среща за наблюдение със СЗО. Темите включваха подобряване на наблюдението, превенцията и контрола на туберкулозата. Тази среща беше последвана от срещата на Wolfheze Workshop, организирана съвместно от СЗО, холандската фондация за туберкулоза KNCV и ECDC. Срещата беше фокусирана върху „Превръщане на ангажиментите на срещата на високо равнище на ООН за туберкулозата в действия“

През юни се проведе съвместно посещение на страната със СЗО в Нидерландия, за да се консултира степента и приоритетността на скрининга за скрита туберкулозна инфекция при мигранти. По време на посещението експертите можеха да дадат съвети и за това как да се запазят знанията и експертният опит по отношение на туберкулозата: как здравните специалисти могат да поддържат своите умения, когато виждат само много малък брой случаи в своята страна?

presents:

The dangerous doctor who didn't want to go home

"I was contagious, but refused to go home."

This photo comic is part of a series that deals with low vaccination rates in healthcare workers.

As a healthcare worker you should keep in mind that about 50 per cent of seasonal flu deaths occur in people 65 years and older. Over half of all seasonal flu hospitalisations are in that age group.

As a healthcare worker, there's a lot you can do against the flu: Get vaccinated each year, wash your hands, and stay home when sick.

Hey Pete, what's the matter? You're looking really weary.

Yup. I definitely don't feel a hundred percent today. I might have the flu.

You know what, why don't you let me do a quick check-up?

Have you seen the waiting room? There must be 20 people out there waiting to see me.

I know, I know, but it will only take a second.

A few minutes later, both doctors are in an examination room...

Ahhhhh

Just what I thought: sore throat and a fever. As you know, these are the classic early flu symptoms.

I really think you should go home and rest.

Why don't we do a rapid test to find out for sure?

What are you saying? I've got work to do!

Fine. That'll take about 30 minutes, in the meantime I'll take care of Mrs. Miller...

Hold it right there, my friend! Mrs. Miller?! The old lady with the bad hip? She's in her late 70s! People 65 years or older are at increased risk for developing flu-related complications.

I am glad you agree. The fever must've temporarily clouded your mind. Now go home and get some rest. I'll take care of business.

Get vaccinated and protect yourself and the people around you.

As a healthcare worker, there's a lot you can do against the flu:

- Get vaccinated each year
- Wash your hands
- Stay home when sick

Get well soon!

Thanks. And about that test... I don't think I need it. I'll stay home, no matter what the results.

ECDC използва своя акаунт в @ECDC_Flu Twitter за популяризиране на видеоклипове, инфографики и фото комикси, насочени към здравни работници. Изходните файлове за фото комиксите са в персонализиран формат и могат да бъдат изтеглени от уебсайта на ECDC.

Ваксините действат

Болести, предотвратими с ваксини (Програма VPD). Прилагането на ефективни национални програми за ваксинация в цяла Европа е история за успеха в областта на общественото здравеопазване. За да се запази здравето на европейските граждани, програмите за ваксинация трябва да бъдат продължени и разширени. ECDC подкрепя Комисията и държавите членки в справянето с предизвикателствата в целия ЕС по отношение на болестите, които могат да бъдат предотвратени чрез ваксини и ваксинация.

ECDC създаде мрежа за сътрудничество в подкрепа на националните имунизационни технически консултативни групи (NITAG) в държавите членки. NITAG са независими комитети, които оценяват научните доказателства за ваксините и имунизацията и предоставят препоръки на националните съвети за ваксинация. Целта е да се засили и подобри ефикасността и ефективността на оценката на научните доказателства в цяла Европа. Мрежата, създадена през 2018 г., проведе първото си заседание през 2019 г., за да постигне съгласие относно мандата си; бяха проведени и поредица от уебинари. Работна група вече разгледа научните доказателства зад ваксините и ваксинационните стратегии, като първоначално се фокусира върху противогрипните ваксини заедно с деца и възрастни хора.

Центърът започна да събира доказателства в подкрепа на насоки за основен график за ваксинация в ЕС, като взе предвид препоръките на СЗО за рутинна имунизация. Едната цел е да се подобри съвместимостта на националните графици и да се насърчи равнопоставеността по отношение на защитата на здравето за всички граждани. Предложение ще бъде публикувано през 2020 г.

През декември на държавите членки беше предоставена бета версия на новия европейски информационен портал за ваксинация на ECDC за консултации и тестове. Официалното публично стартиране е планирано за април 2020 г. Порталът за ваксини предоставя обективна, прозрачна и актуална информация за ваксините, ползите от ваксинацията, безопасността на ваксинацията и процеса на фармакологична бдителност.

ECDC също стартира проект за подобряване на събирането и управлението на данни за европейското ваксинационно покритие.

Освен това ECDC помогна на Генерална дирекция „Здравеопазване и безопасност на храните“ да организира световната среща на върха по ваксини, проведена на 12 септември 2019 г. в Брюксел под егидата на председателя на Европейската комисия Жан-Клод Юнкер и генералния директор на СЗО Tedros Adhanom Ghebreyesus. ECDC беше част от програмния комитет на срещата на върха, а директорът на ECDC д-р Andrea Ammon участва в панелна дискусия за колебанията на ваксините.

ECDC продължи сътрудничеството си със Съвместното действие относно ваксинацията, съфинансирано от CHAFEA (Изпълнителна агенция за потребителите, здравеопазването, земеделието и храните) и 17 държави членки на ЕС. Основната цел на съвместното действие е да се увеличи обхватът на ваксинацията в ЕС чрез създаване на механизми за сътрудничество в целия ЕС.

С повече от 34 000 потребители през 2019 г. (26 500 през 2018 г.) и над 180 000 посещения на страницата (160 000 през 2018 г.), Имунизационният календар за ЕС беше една от най-популярните функции на уеб портала на ECDC през 2019 г.

Наблюдението на заболяванията е глобален бизнес: посетители от Африканския център за профилактика и контрол върху заболяванията обсъждат въпроси на общественото здраве в Центъра за спешни операции на ECDC

Повече данни, по-бързо и за повече заболявания

Наблюдение на болести

За първи път от своето съществуване ECDC успя да публикува 75 % от данните за наблюдение, събрани за докладвани от ЕС болести и патогени в рамките на три месеца след приключване на събирането на данни. Данните се публикуват и визуализират онлайн в *Атласа за наблюдение на инфекциозните болести*. Това гарантира, че данните от наблюдението на ECDC стават достъпни много по-бързо, така че експертите и лицата, вземащи решения на равнището на ЕС и в държавите членки, да могат да ги използват по-рано. Между другото, публикуването на 75 % от всички данни в рамките на три месеца също отговаря на един от вътрешните показатели за ефективност на ECDC.

Атласът за наблюдение обхваща 58 болести и здравни проблеми, както и показатели за качеството на данните. През 2019 г. до него имаха достъп над 25 000 потребители с близо 90 000 показвания на страници. В зависимост от заболяването, наборите от данни са на разположение в седмичен, месечен или годишен формат.

Събиране на епидемиологични сведения

През 2019 г. ECDC откри 306 събития (2018 г.: 377), които отговарят на критериите за заплахата за общественото здраве, определени в критериите на системата за ранно предупреждение и реагиране на ЕС. Петдесет и осем от откритите заплахи доведоха до наблюдение на нова заплахата (2018 г.: 71). От всички събития 192 (62 %) са с произход от ЕС (2018 г.: 62 %). Бяха публикувани осемдесет и едно съобщения на СРПР и 153 коментара (2018 г.: 104 съобщения на СРПР, 139 коментара). Седем съобщения на СРПР бяха класифицирани като „известия за предупреждение“, а 74 като „друга информация“; 11 доведоха до инициране на нова оценка на заплахата в инструмента за проследяване на заплахи (ТТТ).

Готовност

Изграждането на капацитет и непрекъснатото планиране на готовността и реагирането, включително идентифициране на текущите пропуски в капацитета за готовност, са критични елементи в европейския отговор на големи епидемии и други сериозни трансгранични заплахи за здравето. Последните международни заплахи показаха важността на надеждните научни доказателства за всички аспекти на готовността.

В областта на готовността на общността, ECDC завърши тригодишен проект, насочен към проучване на това как общностите, например местни общности или граждански сдружения, взаимодействат с институции, отговарящи за готовността и реакцията по време на извънредни ситуации в общественото здраве.

HEPSA Development: phase 2 (RTVM)

- Delays consultation with EU country leaders on key system elements
- review of informatics elements of available tools
- consultation with NPIs (continued)
- further development of prototype
- ECDC website publication (all EU languages)

Горе: Презентация на инструмента за самооценка на готовността за здравна готовност на HEPSA
 Долу: През октомври ECDC беше домакин на 34-тото заседание на консултативния комитет по ИКТ на агенциите на ЕС

ECDC оказва техническа подкрепа на Европейската комисия по прилагането на член 4 на Решение № 1082/2013/ЕС относно трансграничните заплахи за здравето. ECDC беше част от работна група, която преразгледа тригодишното проучване за националната готовност. През март всички страни участваха в работни срещи за готовност за грипна пандемия, за да обсъдят актуализации в националните планове за готовност за пандемия.

През октомври ECDC организира симулационно учение в Гърция. Сценарият се основава на умишленото освобождаване на патогени. Двадесет и седем държави участваха, за да оценят своята информираност относно биологичния риск и да подготвят своята готовност за биобезопасност и биотерористични събития.

Центърът завърши обзор на литературата за това как се използват експертни доказателства в процеса на вземане на решения по време на реагиране при извънредни ситуации. Констатациите бяха обсъдени на експертна среща, а плановете за допълнителна работа на място през 2020 г. са финализирани.

През май ECDC проведе годишната си среща с координаторите за готовност и реагиране. През септември в Словения се проведе семинар за обучение по съобщаване на информация за риска и координация при кризи. През декември беше организирана експертна среща по показателите за готовност за общественото здраве.

Реакция

С бързите оценки на риска се предоставя подкрепа на държавите членки и Европейската комисия в усилията им за готовност, като се предоставя обобщение на заплахата, предлага се оценка на риска, породен от заплахата, и се обобщава уместната информация за наличните мерки за реакция и смекчаване.

През 2019 г. Центърът изготви 24 бързи оценки на риска, три от които бяха бързи оценки на епидемията, изготвени с Европейския орган за безопасност на храните. Заплахите включват устойчиви на карбапенем ентеробактерии, ебола в Демократична република Конго, денга, листериоза и болест, причинена от вируса Зика.

ECDC също публикува 10 епидемиологични актуализации, които предоставят актуална информация за променящите се епидемии или заплахи за общественото здраве.

Епидемиологичните актуализации обикновено съдържат номера на случаи, времево и географско разпределение, разпределение по възраст и пол, информация за идентифицирани или потенциални рискови фактори и оценка на риска. През 2019 г. епидемиологичните актуализации се занимават с епидемията от ебола в Демократична република Конго, болестта, причинена от вируса Зика и Западнонилка треска.

ECDC финализира своята методология (включително набор от преработени шаблони) за бързи оценки на риска. Новата методология опростява процеса, улеснява идентифицирането на външни експерти и гарантира ангажираността на държавите членки. Сега държавите членки могат да допринесат за бързи оценки на риска на ранен етап чрез Системата за съхранение и управление на научните консултации на Центъра (SARMS).

Научни консултации

Една от най-важните задачи на ECDC е изготвянето на независими, основани на доказателства научни консултации, които са методологически издържани, полезни и навременни.

През 2019 г. ECDC продължи да работи по прилагането на своята научна стратегия. ECDC публикува 219 научни резултата, включително 58 технически доклада/ръководства (публикувани със собствения му отпечатък) и 89 рецензирани статии (в научни списания).

Като публично финансирана агенция ECDC гарантира, че по-голямата част от нейната научна продукция е свободна достъпна, както на своя уебсайт, така и на уебсайтовете на научни списания. През 2019 г. 82 % от публикациите на ECDC в рецензирани списания бяха с отворен достъп.

Актуализираният инструмент на ECDC IRIS 2.0 за приоритизиране на научните резултати беше успешно приложен за оценка на стратегията на ECDC 2021–2027 г. IRIS предоставя съвети относно стратегическото ръководство на дейностите на Центъра и предлага дейности, които могат да бъдат увеличени или намалени.

ECDC публикува и методологически указания за управление на хетерогенността при обединяване на данни от различни системи за наблюдение.

laboratory

Микробиология

През 2019 г. ECDC проведе оценка на микробиологичните лабораторни възможности за национално и европейско наблюдение на заразни болести въз основа на най-новите налични данни (2018 г.). Системата за наблюдение на лабораторните възможности на ЕС, наречена накратко EULabCap, се основава на набор от 60 договорени показателя. Участваха всички държави от ЕС/ЕИП. Индексът EULabCap, който изразява капацитета на микробиологичните лаборатории на общественото здраве на държавите членки, продължава да се подобрява. Средният резултат за ЕС достигна 7,8/10 през 2018 г. (от средно до високо ниво на капацитет) и показва постепенно намаляване с около една трета от разликата в капацитета между държавите в сравнение с 2013 г. Всички 30 държави достигнаха междинни или високи нива на капацитет през 2018 г. и повече от две трети от страните разполагат с лабораторни възможности, достатъчни за стабилна готовност за общественото здраве. Като цяло лабораторният капацитет на ЕС се е увеличил средно с 15 % през последните пет години. Открито е субоптимално представяне по отношение на наблюдението на антимикробната резистентност при грипни вируси и бактериални патогени, пренасяни с храна.

ECDC проведе проучване сред своите фокусни точки за микробиология и наблюдение върху автоматизирани лабораторни данни, докладващи в националните бази данни за наблюдение. Тринадесет държави членки вече използват частично или напълно автоматизирана система за докладване на заболявания. Тези констатации ще послужат като отправна точка за разработване на система за цифрово наблюдение на заразните болести в ЕС.

ECDC подкрепи Европейската комисия в прилагането на европейския регламент относно ин витро диагностичните устройства и подпомогна Изпълнителна агенция за потребителите, здравеопазването, селското стопанство и храните при подготовката на покани за укрепване на капацитета на референтните лаборатории на ЕС по отношение на антибиотичната резистентност.

Лабораторните възможности и капацитет в ЕС показват значителни различия. Външните оценки на качеството на ECDC предоставят кратка обратна връзка и помагат за подобряване на качеството на работата на лабораториите

ECDC и европейската общност за общественото здраве

Обучения в областта на общественото здраве

Стипендиантската програма на ECDC подготвя полеви епидемиолози (EPIET) и микробиолози (EURHEM), които да могат да се включват при трансгранични епидемии и други заплахи за общественото здраве. През 2019 г. 37 стипендианти са завършили стипендиантската програма на ECDC и свързаните с EPIET програми (коHORTа 2017 г.). В края на годината бяха записани 78 стипендианти (41 от коHORTа 2018 г. и 37 от коHORTа 2019 г.). Програмата, която работи в институти и лаборатории за общественото здраве, разположени в страните от ЕС/ЕИП, включва уводен курс, модули за обучение и полеви проучвания в и извън ЕС/ЕИП. Научните координатори и ръководители извършват посещения на място, за да осигурят достатъчния капацитет на местата за обучение.

Външна оценка на стипендиантската програма на ECDC беше завършена през 2019 г. и стигна до заключението, че целите и задачите на програмата са от значение за заинтересованите страни на национално и европейско ниво. Приносът към мрежа от професионалисти в областта на общественото здравеопазване, които могат ефективно да отговорят на трансграничните заплахи по хармонизиран начин, се счита за особено ценен. Оценката също така установи, че програмата допринася значително за нарастващия капацитет на общественото здраве в държавите членки. Пътната

Ляво: Участниците в стипендиантската програма на ECDC се събират за групова снимка

линия на държавите членки, която е частично субсидирана от държавите членки, се разглежда като подходящо допълнение към основната пътна линия на ЕС и добър начин за намаляване на неравенствата в капацитета между държавите членки.

Международни отношения и подкрепа на държавите. ECDC поддържа широка професионална мрежа.

През 2019 г. ECDC проведе първата среща на своите координатори в международни центрове за контрол върху заболяванията (CDC) за Африка, Канада, Китай, Карибите, Израел, Тайланд и САЩ. Участниците в срещата създадоха мрежа с международните центрове за контрол върху заболяванията и се договориха за годишни срещи и тримесечни видеоконференции.

ECDC завърши двугодишен проект (2017—2019 г.), насочен към подготовката на националните власти в страните от Западните Балкани и Турция за тяхното участие в системите и мрежите на ECDC. Проектът ECDC-IPA5, реализиран с финансова помощ от Генерална дирекция „Политика за съседство и преговори за разширяване“ по Инструмента за предприсъединителна помощ, допринесе за укрепването на националния капацитет в областта на надзора, микробиологията на общественото здраве и готовността.

През февруари ECDC и ЕОБХ проведеха регионален семинар в Белград, Сърбия, относно подхода „Едно здраве“ срещу антимикробната резистентност. Участваха повече от четиридесет експерти от секторите за човешко и животинско здраве.

Комуникация в областта на общественото здраве

Много от нашите дейности в сферата на комуникацията са насочени към общността за обществено здраве, основно експерти в областта на общественото здраве, учени и журналисти.

ECDC е публикувал 219 научни публикации през 2019 г., включително бързи оценки на риска и редовни доклади за наблюдение. През 2019г. бюлетинът на публикациите има 4 217 абонати, 488 повече от миналата година. ECDC все по-често публикува данни, графики, карти и инфографики като активи за изтегляне без авторски права, за да позволи на партньорите и заинтересованите

страни да използват повторно съдържанието на ECDC. Броят на последователите в корпоративния акаунт на ECDC в Twitter (@ECDC_EU) нарасна с 4 738 нови последователи, увеличение от 19 %. ECDC вече има почти 30 000 последователи в Twitter. Всички акаунти на ECDC в социалните мрежи са проверени като надежден източник, което засилва тяхната достоверност.

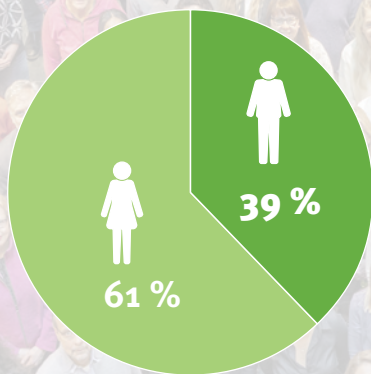
Медиен анализ за 2019 г. показва, че в ЕС са публикувани 7 973 (10 047 през 2018 г.) медийни изрезки, в които се споменава ECDC (както печатни, така и онлайн, без социалните мрежи), което бележи намаление с 20 %. Най-популярните теми, споменати в новините, са ваксини и имунизация, морбили, анти-микробна резистентност и консумация на антибиотици, сезонен грип и инфлуенца по птиците, туберкулоза, полово-предавани инфекции (ППИ), ХИВ и хепатит.

Долу: Междусекторна среща за новия портал за вакцинация

ECDC в цифри

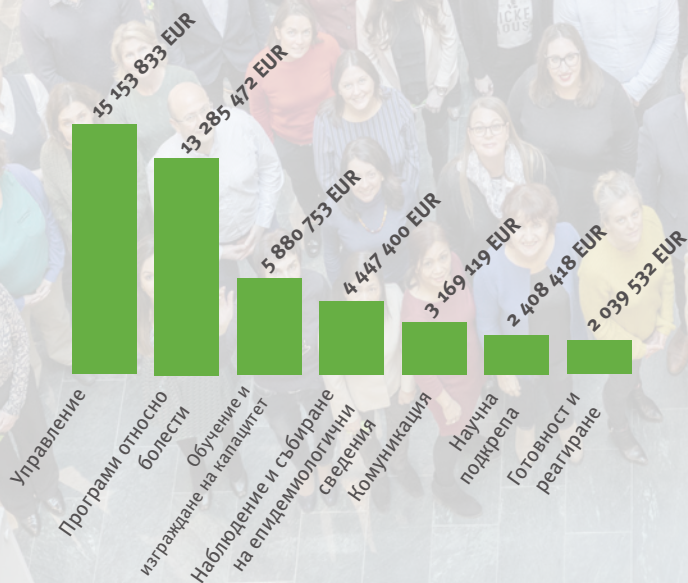
Разпределение по полове в ECDC

Състав на персонала на ЕСП по държава на произход

Бюджет за 2019 г.

Към 31 декември 2019 г. ECDC имаше общо 268 постоянни членове на персонала.

Европейски център за профилактика и контрол върху заболяванията (ECDC)

Gustav III:s Boulevard 40
169 73 Solna, Швеция

Тел. +46 (0)8 58 60 10 00
Факс +46 (0)8 58 60 10 01
www.ecdc.europa.eu

Агенция на Европейския съюз
www.europa.eu

Абонирайте се за нашите публикации
www.ecdc.europa.eu/en/publications

Свържете се с нас
publications@ecdc.europa.eu

 Следвайте ни в Twitter
[@ECDC_EU](https://twitter.com/ECDC_EU)

 Харесайте нашата Facebook страница
www.facebook.com/ECDC.EU

Служба за публикации
на Европейския съюз